

Vlaams
Parlement

stuk **2239** (2013-2014) – Nr. 1
ingediend op 21 oktober 2013 (2013-2014)

Beleidsbrief

Economisch Overheidsinstrumentarium

Beleidsprioriteiten 2013-2014

ingediend door mevrouw Ingrid Lieten,
viceminister-president van de Vlaamse Regering,
Vlaams minister van Innovatie, Overheidsinvesteringen,
Media en Armoedebestrijding

INHOUDSOPGAVE

INHOUDSOPGAVE	2
MANAGEMENTSAMENVATTING	5
1 PARTICIPATIEMAATSCHAPPIJ VLAANDEREN	7
1.1 ALGEMEEN	7
1.2 ONDERNEMEN.....	7
1.2.1 Risicokapitaal voor bedrijven	8
1.2.2 Waarborgen voor bedrijfskredieten	11
1.2.3 Participatiefonds	12
1.3 INFRASTRUCTUUR	13
1.3.1 Wegen	13
1.3.2 Scholen.....	14
1.3.3 Sportinfrastructuur	14
1.3.4 Energie	14
1.3.5 Maritiem	15
1.4 VASTGOED	15
1.4.1 Publiek Vastgoed.....	15
1.4.2 Gebiedsontwikkeling	16
1.4.3 Zorg en Welzijn.....	16
1.4.4 Onroerend Erfgoed	16
2 LRM.....	17
2.1 INLEIDING	17
2.2 DE ROL VAN LRM IN HET SALK	18

2.3	INVESTERINGSPLATFORMEN EN INVESTERINGSPRODUCTEN	19
2.3.1	Technologie & Diensten	19
2.3.2	Gezondheid & Zorg	20
2.3.3	Duurzame Samenleving	20
2.3.4	Ruimte & Beleving	21
2.4	STRATEGISCH MAATSCHAPPELIJKE PROJECTEN: be-MINE en Terhills	22
3	Vlaamse Participatie Maatschappij (VPM).....	24
3.1	GIMV-XL FONDS	24
3.2	HEALTH & CARE FONDS	25
4	Vlaams Energiebedrijf (VEB).....	26
4.1	Bevorderen van energie-efficiëntie	26
4.2	Leverancier van aardgas en elektriciteit	26
4.3	Investeren in productie	27
4.4	Investeren innovatieve energietoepassingen	27
	Afkorting	28

MANAGEMENTSAMENVATTING

Een sterke overheid moet mede een antwoord bieden op belangrijke maatschappelijke uitdagingen, zoals het verzekeren van duurzame groei en tewerkstelling, en heeft daarom nood aan een goed werkend economisch overheidsinstrumentarium, dat een wezenlijke bijdrage levert aan de realisatie van de voor onze regio zeer belangrijke ViA-doelstellingen en aan de implementatie van Innovatiecentrum Vlaanderen. De drie overheidsinvesteringsmaatschappijen PMV, LRM en VPM en het Vlaams Energiebedrijf VEB stellen dan ook alles in het werk om te investeren in de groei en de vernieuwing van de Vlaamse economie.

De groei en vernieuwing van onze economie verloopt via de weg van investeringen. Daar zijn niet alleen financiële middelen voor nodig maar ook innovatief ondernemerschap. Het stimuleren van innovatie moet centraal staan bij het ontwikkelen van een economisch beleidskader en het economisch overheidsinstrumentarium speelt daarin een belangrijke rol. Niet alleen omdat het hefboomen creëert bij de financiering van investeringen, maar ook omdat het sterke initiatieven tot ontplooiing laat komen die in de huidige context vaak moeilijker financiering vinden.

De ParticipatieMaatschappij Vlaanderen, afgekort PMV, zet in op drie pijlers: ondernemen, infrastructuur en vastgoed.

In 2013 was er een voorzichtige heropleving van risicokapitaalinvesteringen in België en Vlaanderen merkbaar. De versterking van het instrumentarium van PMV tijdens deze legislatuur heeft daar zeker toe bijgedragen. Aan ondernemingen wordt een breed assortiment van financieringsinstrumenten aangeboden door PMV van financiering voor specifieke doelgroepen tot zaai- en groeifinanciering voor bedrijven. Dit zowel in samenwerking met private investeringsfondsen als middels eigen initiatieven. Door het succes van het Spin-Off Financieringsinstrument (SOFI), werd beslist om SOFI2 op te richten, specifiek voor investeringen in spin-offs van de associaties van universiteiten en hogescholen. Naast financiering biedt PMV ook waarborgen voor bedrijfskredieten aan, via de Waarborgregeling, Gigarant en de Winwinlening.

PMV heeft op het vlak van strategische infrastructuur in wegen, scholen, sportinfrastructuur, energie en maritieme infrastructuur, een uitgebreide praktijkervaring en expertise opgebouwd. Via-Invest zorgt voor de financiering van zes wegenprojecten van de Vlaamse overheid, waarbij ook andere financieringsinstrumenten dan bancaire kredieten worden ingezet (vb. projectobligaties). Zo komt het A11-project van Via-Invest als één van de eersten in Europa in aanmerking voor de reeds veel besproken Europe 2020 Project Bonds.

In 2010 werd het project DBFM Scholen van Morgen gestart. In totaal is dit programma goed voor meer dan 200 nieuwe of gerenoveerde schoolgebouwen, gespreid over alle netten. De totale projectwaarde bedraagt ongeveer 1,9 miljard euro. In verband met de verdere uitbouw van de havens begeleidde PMV de financiering van de Deurganckdoksluis en adviseert ze momenteel het Vlaamse

Gewest in het kader van de voorbereidingen voor de realisatie van de sluisen in Terneuzen en Zeebrugge.

Actief vastgoedbeheer met een uitgebalanceerd portfoliobeheer voor de Vlaamse overheid, is een taak die PMV op zich neemt en waarvan de verdere uitbouw een blijvende prioriteit is. PMV speelt ook een rol in gebiedsontwikkeling via de herontwikkeling en financiering van brownfield- en blackfieldprojecten. Binnen het domein van zorg en welzijn richt PMV zich tot de steeds groter wordende noden, namelijk de huisvesting en woonconcepten waarbij de zorgfunctie aanwezig is.

De Limburgse investeringsmaatschappij LRM bouwt actief aan de kwalitatieve duurzame groei van de Limburgse economie. De nieuwe strategie van LRM focust op vier investeringsplatformen: Technologie & Diensten, Gezondheid & Zorg, Duurzame samenleving, en Ruimte & Beleving. Hierbij wordt duidelijk de kaart getrokken van specialisatie en kennisopbouw om ambitieuze ondernemers nog beter te ondersteunen en te stimuleren. Meer dan ooit wil LRM “smart money” aanbieden aan de ondernemers, en aan de portfoliobedrijven van LRM toegang verschaffen tot een community van ondernemers, publieke partners en stakeholders. LRM zal haar verantwoordelijkheid opnemen en een proactief investeringsbeleid voeren om de Limburgse economie verder te ondersteunen en tot maximale jobcreatie te komen.

In oktober 2012 werd Limburg geconfronteerd met de beslissing van Ford om de fabrieken te Genk einde 2014 te sluiten. Dit betekent een verlies van meer dan 10.000 arbeidsplaatsen bij Ford Genk en haar toeleveranciers. LRM krijgt door het “Strategisch Actieplan Limburg in het Kwadraat” (SALK) een aantal belangrijke opdrachten en verantwoordelijkheden. Voor de uitrol en uitvoering van deze strategie wordt in het uitvoeringsplan voorzien in een financiering door PMV ten belope van 100 miljoen euro. Een eerste concrete actie was de lancering van de KlimOp-lening, een laagdrempelig financieringsinstrument voor kmo's dat ook in het verleden reeds zijn nut bewezen heeft, in september 2013. Het SALK-uitvoeringsplan voorziet ook in het versnellen en versterken van een aantal lopende investerings- en ontwikkelingsprojecten, meer bepaald in concrete acties ter versnelling en versterking van de strategische maatschappelijke projecten be-MINE en Terhills. Het doel van deze projecten is het herbestemmen van de voormalige mijnterreinen van Beringen en Eisden.

De Vlaams ParticipatieMaatschappij (VPM) wil, met het beheer van de participatie in het beursgenoteerde Gimv, de Vlaamse verankering en de groei van Gimv als Europese private equity investeerder ondersteunen door middel van het Gimv-XL fonds en het nog op te richten Health & Care Fonds. Het Health & Care Fonds, waarvan de formele eerste closing gepland is voor begin 2014, zal zich focussen op Vlaamse groeibedrijven in de Health & Care Services en Medtech sector. Hiermee richt dit fonds zich op belangrijke maatschappelijke uitdagingen als vergrijzing en zorg. En sluit het aan op het innovatieknooppunt Zorginnovatie, zoals geïdentificeerd door de conceptnota Innovatiecentrum Vlaanderen.

Het Vlaams EnergieBedrijf (VEB) is na de opmaak van het businessplan door haar raad van bestuur en de goedkeuring van de samenwerkingsovereenkomst door de Vlaamse Regering volledig operationeel. Het zal zich toeleveren op vier activiteiten

met name: het energie-efficiënter maken van overheidsgebouwen, het leveren van gas en elektriciteit aan de (brede) Vlaamse overheid, het investeren in milieuvriendelijke en/of decentrale energieproductie voor eigen verbruik door de Vlaamse overheid en, tenslotte, het investeren in bedrijven die innovatieve toepassingen in het domein van milieuvriendelijke energie naar de markt brengen.

1 PARTICIPATIEMAATSCHAPPIJ VLAANDEREN

1.1 ALGEMEEN

Een sterke overheid heeft nood aan een goed werkend economisch overheidsinstrumentarium. De groei en de vernieuwing van onze economie verloopt immers via de weg van investeringen, zowel in de breedte (diverse domeinen) als in de diepte (concurrentiepositie versterken). Het afgelopen jaar was er een zekere heropleving van het aantal durfkapitaalinvesteringen merkbaar in België en Vlaanderen. De overheidsinvesteringsmaatschappijen van de Vlaamse overheid, PMV en LRM speelden, telkens in samenwerking met private partners, een belangrijke rol in het merendeel van deze dossiers. Het economisch overheidsinstrumentarium levert daarmee een wezenlijke bijdrage aan de realisatie van de voor onze regio zeer belangrijke ViA-doelstellingen en aan de implementatie van Innovatiecentrum Vlaanderen.

PMV is een overheidsinvesteringsmaatschappij die zowel economisch-financieel als maatschappelijk rendementsgedreven werkt. Bedrijven krijgen de tijd om hun groeiambities waar te maken. Vaak vormt een participatie door PMV voor andere investeerders een beweegreden om ook aan boord te komen. Dat leidt meer dan eens tot een interessante hefboomwerking. Er wordt gewerkt aan voldoende interactie tussen overheidsinitiatief en privaat initiatief. Dat is noodzakelijk omdat de financiële sector door nieuwe reglementering in het kader van Basel III, vooral wat lange termijnfinanciering betreft, steeds meer met restricties te maken krijgt.

1.2 ONDERNEMEN

De groei en vernieuwing van onze economie verloopt via de weg van investeringen. Daar zijn niet alleen financiële middelen voor nodig maar ook innovatief ondernemerschap. Het stimuleren van innovatie moet centraal komen te staan bij het ontwikkelen van een economisch beleidskader en het economisch overheidsinstrumentarium speelt daarbij een belangrijke rol. Niet alleen omdat het hefboomen creëert bij de financiering van investeringen, maar ook omdat het sterke initiatieven tot ontplooiing laat komen die in de huidige context moeilijker financiering vinden.

PMV zal zich weliswaar moeten blijven richten op het vinden van projecten met rendementsvooruitzichten. Maar een overheidsinvesteringsmaatschappij moet ruimte

hebben om te investeren in nieuwe ontwikkelingen met hogere risico's en met een lange termijn perspectief.

Als kleine economie in een context van toenemende internationale concurrentie moet Vlaanderen inzetten op een aantal speerpuntclusters waar we tot de wereldtop behoren. Deze keuzes werken ook door in het economisch overheidsinstrumentarium. Om dat mogelijk te maken, moest het instrumentarium worden aangepast met het oog op de meeste adequate aanwending, en dat is inmiddels ook gebeurd. Ondernemers zullen meer dan ooit een beroep kunnen doen op dit aan de noden van onze economie aangepaste instrumentarium. In dat verband blijven we ons vooral richten op het valoriseren van innovatieve kennis die om marktintroductie vraagt, op het vergroenen van onze economie met behulp van duurzame technologieën, en op de internationalisering van onze bedrijven.

1.2.1 Risicokapitaal voor bedrijven

In 2013 was er een heropleving van risicokapitaalinvesteringen in België en Vlaanderen merkbaar. De versterking van het instrumentarium van PMV tijdens deze legislatuur heeft daar zeker toe bijgedragen. De kredietverlening door financiële instellingen aan bedrijven blijft evenwel onder druk staan, vooral als het om financiering gaat op langere termijn. Daarom moet de overheid het instrumentarium ter ondersteuning van bedrijfsinvesteringen blijvend versterken.

De praktijk leert dat als PMV als hoeksteeninvesteerder optreedt, het gemakkelijker wordt om ook ander kapitaal aan te trekken, ook voor projecten die niet of moeilijker private investeerders vinden en ook om marktspelers bij te treden in de spreiding en beheersing van risico's. Door die werkwijze wordt meer risicodragend kapitaal aangetrokken dan anders het geval zou zijn. PMV waakt er tevens over dat de overheid steeds een correcte return realiseert op haar investeringen.

PMV blijft onverminderd inzetten op risicokapitaal en profileert zich daarbij als een strategische investeerder met een lange termijn visie met aandacht voor duurzame werkgelegenheid. Om dat mogelijk te maken staat een ruim instrumentarium ter beschikking voor bedrijfsinvesteringen dat de gehele ontwikkelingsfase van een bedrijf overspant: startend bij oprichting over de vroege ontwikkelingsfase tot aan groei en internationalisatie.

Om optimaal in te spelen op de vernieuwing van de Vlaamse economie richt PMV zich met risicokapitaal in het bijzonder op bedrijven actief in vier speerpuntsectoren:

- Levenswetenschappen en Zorg;
- Schone en industriële technologie;
- ICT;
- Creatieve industrie.

Voor de investeringen binnen het domein Levenswetenschappen heeft PMV gekozen om meer middels directe investeringen te werken en daarvoor een eigen gespecialiseerd team samen te stellen. PMV investeerde zo onder meer in Biocartis (diagnostica) en Q-Biologicals (ontwikkelaar van biologische stoffen). Daarnaast behoudt PMV haar participatie in gespecialiseerde investeringsfondsen als Vesalius Biocapital I en II en Aescap Venture I.

Op het vlak van Schone en Industriële technologie heeft PMV verschillende investeringen gedaan in hernieuwbare energieopwekking, onder meer in windenergie op de Noordzee (vb. Parkwind). PMV heeft ook middelen geïnvesteerd in andere gespecialiseerde Cleantechfondsen, zoals Capricorn Cleantech Fund. Een voorbeeld van een industriële participatie is de investering in Punch Powertrain.

PMV heeft ook bijkomende expertise aangetrokken op het vlak van ICT en Media-investeringen. Enkele gekende participaties zijn gameontwikkelaar Larian Publishing en digitale navigatiespecialist Septentrio.

PMV heeft daarenboven een instrumentarium voor specifieke doelsectoren zoals kinderopvang (KidsInvest), de culturele sector en creatieve industrie (CultuurInvest) of de sociale economie (SIFO). Daarnaast verschaft PMV ook complementaire mezzaninefinanciering aan bepaalde IWT-subsidies.

Bij al haar investeringen wordt PMV geacht niet alleen een financieel rendement, maar ook de realisatie van maatschappelijke meerwaarde na te streven. Een aantal belangrijke financieringsinstrumenten van PMV worden hieronder nader toegelicht.

1.2.1.1 Vlaams Innovatiefonds (Vinnof)

Met het Vlaams Innovatiefonds investeert PMV in innovatieve starters en jonge groeibedrijven. Daarmee biedt PMV een antwoord op het gebrek aan private investeringen in zaaifinanciering. Naast financiële middelen krijgen deze ondernemingen ook toegang tot het professionele netwerk van PMV. Vinnof investeerde tot op heden 24 miljoen euro in 43 bedrijven. Gelet op de investeringsfase die inherent een hoog risicogehalte kent, dienden de voorbije jaren 12 participaties te worden afgeschreven. Daarnaast werden evenwel 10 exits gerealiseerd. In 2013 gebeurden er 2 exits aan meer dan anderhalve keer de initiële investeringswaarde.

1.2.1.2 SOFI

Het Spin Off Financieringsinstrument (SOFI) is opgericht met als specifieke doelstelling om investeringen in spin-offs van de Strategische Onderzoekscentra (SOC's) te faciliteren. Daardoor kunnen de ontwikkelingen binnen deze toponderzoekscentra en kennisinstellingen gefinancierd en gevaloriseerd worden. Via SOFI-financiering werden reeds 15 spin-offs opgericht. Verschillende daarvan konden reeds vervolginvesteringen aantrekken bij marktspelers.

Omdat SOFI duidelijk een bijdrage levert in het opvullen van de financieringsleemte die bestaat bij het vertalen van innovatieve concepten naar investeringsrijpe

projecten, werd dit initiatief verder uitgebreid naar spin-offs van de Associaties van universiteiten en hogescholen. De eerste investeringsdossiers van de Associaties van universiteiten en hogescholen worden momenteel onderzocht. De eerste investeringen worden nog dit jaar verwacht.

1.2.1.3 Het TINA-fonds

Met het TINA-fonds is door de Vlaamse regering 200 miljoen euro bijkomend risicokapitaal ter beschikking gesteld om innovatieve initiatieven met strategisch potentieel binnen de speerpuntclusters voor Vlaanderen te versterken. De nadruk ligt daarbij op samenwerkingsverbanden en initiatieven die een structurele impact kunnen hebben op onze economie. Ondernemers, gevestigde bedrijven en kennisinstellingen moeten door onderlinge samenwerking en kruisbestuiving de kans krijgen om nieuwe baanbrekende activiteiten te ontwikkelen en naar de markt te brengen.

TINA werd opgericht en operationeel gemaakt als een investeringsfonds in de schoot van PMV. Inmiddels is het fonds volledig operationeel en zijn reeds zes investeringsdeals gesloten voor een gezamenlijk investeringsbedrag van 66 miljoen euro. Van dit toegekende bedrag werd reeds 26 miljoen euro uitbetaald. De verdere uitbetaling is afhankelijk van het behalen van de opgelegde mijlpalen door de verschillende projecten. Na een moeilijke start lijkt de nodige dealflow nu op gang te komen. Daarnaast werden door het investeringscomité van TINA nog voorwaardelijke commitments toegekend voor een bedrag van 37,7 miljoen euro.

De aanpak om in consortiumverband tot samenwerking te komen vanuit verschillende invalshoeken, blijkt in de praktijk een stimulans om tot transformerende oplossingen te komen die verschillende bedrijven tegelijk ten goede komen, en die een verrijking betekenen van de waardeketen. Deze vernieuwende aanpak heeft natuurlijk wel een vertragend effect gehad op de investeringsstroom.

Er werd in dit verband ook werk gemaakt van een goede afstemming tussen het IWT, Agentschap Ondernemen, TINA en het overige instrumentarium dat wordt beheerd door PMV.

1.2.1.4 Groeifinanciering

Vanaf het begin van de financiële crisis was de noodzaak duidelijk om ook faciliterend en flankerend op te treden bij de financiering van de groei van bestaande bedrijven. PMV-groeimezzanine werd ontwikkeld in 2009 en biedt een interessante oplossing aan voor mature bedrijven op zoek naar groeimiddelen. Voordien was in de schoot van PMV al het Fonds Vlaanderen-Internationaal opgericht, ter financiering van de internationale groei van Vlaamse kmo's. In totaal investeerde PMV sinds 2007 via haar instrumenten voor groeifinanciering bijna 65 miljoen euro in een 40-tal ondernemingen.

Het voorbije jaar is de mezzanine- en groeifinanciering door PMV sterk gestegen. Daardoor heeft PMV ook interesse weten te wekken bij private investeerders en

wordt het initiatief voorbereid voor de creatie van een gezamenlijk fonds tussen PMV en private investeerders.

1.2.1.5 ARKImedes

ARKImedes Fonds I werd opgericht in 2005 en beschikte samen met de ARKIV's over een investeringscapaciteit van 225 miljoen euro. Die ging naar 156 initiële investeringen en een 300-tal vervolginvesteringen.

Een gelijkaardige hefboom werd, zowel voor early stage bedrijven als voor snelle groeiers, bereikt met het fonds Arkimedes II dat door PMV werd gekapitaliseerd op 12 september 2011. Eind 2012 bedroeg het totaal kapitaal van de 10 Arkiv's 204,5 miljoen euro met daarin een participatie van 96,4 miljoen euro door het ARKImedes Fonds II. Op 30 september 2013 was reeds voor een bedrag van 31 miljoen euro geïnvesteerd in 36 bedrijven.

1.2.1.6 Flanders' Care Invest

De zorg economie is een nieuw aandachtsgebied voor PMV. De intentie bestond om kapitaal vrij te maken om innovatieve initiatieven te stimuleren en risicodragende investeringen mogelijk te maken. Het fonds dat daartoe inmiddels is opgericht, beschikt over 20 miljoen euro. We verwachten dat net zoals bij de andere fondsen er een belangrijke hefboom zal ontstaan door samenwerking met andere investeerders. De eerste investeringen gebeurden in 2013. Er werd geïnvesteerd in 3 bedrijven voor een totaal bedrag van 2,7 miljoen euro.

1.2.2 Waarborgen voor bedrijfskredieten

1.2.2.1 De waarborgregeling

De waarborgregeling van PMV is sinds haar introductie in 2005 significant gegroeid. Verruiming en versoepeling van de waarborgregeling bewijst inmiddels verder zijn nut. Borgstelling op bankfinanciering door de Vlaamse overheid heeft ervoor gezorgd dat heel wat investeringsprojecten financiering vonden, terwijl dat anders niet het geval zou zijn geweest.

De toename van het aantal dossiers zet druk op de verliesfinanciering, maar er wordt getracht het nut in verhouding te houden tot de genomen risico's. Dankzij de regeling werden er bankkredieten verkregen voor in totaal meer dan 1,7 miljard euro, waarmee voor meer dan 2,4 miljard euro aan investeringen werden mogelijk gemaakt.

In 2011 werd de klassieke waarborgregeling door de minister van Economie uitgebreid met een "Groene Waarborg". De bedoeling hiervan is om energiebesparende investeringen van ondernemingen aan te moedigen. Aangezien

er nog geen gebruik gemaakt wordt van dit nieuw instrument, werd in het bankenplan, goedgekeurd door de Vlaamse Regering op 7 december 2012, een evaluatie voorgesteld. De evaluatie werd afgerond in het voorjaar van 2013. Er werd beslist om bijkomende inspanningen te leveren in verband met de communicatie over het instrument 'Groene Waarborg'. Ook werd de technologielijst geüpdatet. Tot op heden werden nog geen 'Groene Waarborgen' aangevraagd.

1.2.2.2 Gigarant

Gigarant werd tijdens de economische crisis in 2009 opgericht om ad hoc crisis-waarborgen toe te kennen aan bedrijven die niet in aanmerking komen voor de generieke waarborgregeling. Het gaat om kmo's en grote ondernemingen die behoefte hebben aan waarborgen boven 1,5 miljoen euro. Sinds de start in 2009 tot 30 juni 2013 kende Gigarant 20 waarborgen toe, goed voor een totaal waarborgbedrag van ruim 490 miljoen euro en 836 miljoen euro aan kredieten.

De regeling was oorspronkelijk voorzien als tijdelijke maatregel, maar is inmiddels verlengd. De reden daarvoor is dat wordt vastgesteld dat Gigarant-waarborgen een belangrijke rol spelen bij het vinden van bankfinanciering voor grote bedrijfsinvesteringen.

In uitvoering van het bankenplan werden de toepassingsmogelijkheden uitgebreid. De bedoeling is dat de vier grootbanken via de creatie van fondsen financiële middelen bij private en institutionele investeerders aantrekken en kanaliseren naar lange termijn financiering van ondernemingen en (infrastructuur) projecten. Gigarant zal daarbij een tweede verliesbuffer op deze fondsen waarborgen. Eind 2013 wordt de oprichting van de eerste kmo-fondsen verwacht. Eveneens wordt beoogd kwaliteitsvolle kredietportfolio's van banken te waarborgen.

1.2.2.3 De Winwinlening

Dit instrument moedigt particulieren aan om voordelig te lenen aan ondernemingen. Sinds de start van de Winwinlening tot eind 2012 zijn er al 3.634 leningen geregistreerd bij PMV, voor een totaal financieringsbedrag van 98,4 miljoen euro. Het maximum te ontlene bedrag per kredietnemer werd in 2013 opgetrokken van 100.000 euro naar 200.000 euro.

1.2.3 Participatiefonds

In het kader van de staatshervorming zal het federale Participatiefonds geregionaliseerd worden. In het komende werkjaar zal PMV in samenwerking met het departement EWI en het Agentschap Ondernemen deze regionalisering voorbereiden.

1.3 INFRASTRUCTUUR

PMV heeft op het vlak van publiek private samenwerking een uitgebreide praktijkervaring en expertise opgebouwd. Omdat strategische infrastructuur altijd een kernpunt zal blijven van het overheidsbeleid, is het een voordeel dat we binnen ons economisch overheidsinstrumentarium over de mogelijkheden beschikken om deze infrastructuur in samenwerking met de private sector te financieren. PMV helpt de overheid op diverse beleidsdomeinen initiatieven te ontwikkelen, meestal in samenwerkingsverbanden waarbij de private sector een actieve rol krijgt toebedeeld.

Om de kapitaalbasis te verruimen, heeft PMV een infrastructuurfonds (PMF Infrastructure Fund) opgericht, dat op lange termijn investeert in grote en kapitaalintensieve projecten. Het fonds is gefinancierd met kapitaal van private institutionele investeerders, zoals pensioenfondsen, verzekeraars en spaarbanken, en dit voor een totaalbedrag van 100 miljoen euro. Dankzij de deelname van deze externe kapitaalverschaffers werden de financieringsmogelijkheden in infrastructuur aanzienlijk verruimd, en wordt de impact van PMV op de Vlaamse infrastructuurmarkt behoorlijk versterkt. PMF Infrastructure Fund legt zich enerzijds toe op de financiering van PPS-projecten en anderzijds van infrastructuur voor hernieuwbare energie.

1.3.1 Wegen

Via-Invest werd in 2006 opgericht als gezamenlijke dochter van PMV en het Vlaamse Gewest. Het programma dat de Vlaamse regering uitwerkte om de zes missing link-projecten te realiseren, wordt dan ook integraal door Via-Invest uitgevoerd. Al deze wegenprojecten worden via een DBFM-formule in de markt geplaatst. Via-Invest en PMV spelen een cruciale rol bij het aantrekken van de financiering die in de huidige markt, vooral voor grotere projecten op lange termijn, niet voor de hand ligt.

Via-Invest is steeds vooruitstrevend geweest in het zoeken naar de meest optimale financiering van haar projecten. Zo werden inmiddels reeds drie wegenprojecten gefinancierd voor een totaalbedrag van meer dan 300 miljoen euro.

Voor het ambitieuze A11 project werd onderzocht welke alternatieven er zijn voor traditionele bankfinanciering. De sterk gestegen liquiditeitskost van de banken en het gebrek aan bancair krediet op lange termijn zijn immers belangrijke redenen om directe financiering via de kapitaalmarkt in overweging te nemen. Daarom werd in samenwerking met EIB beslist om financiering van de A11 als pilootproject te zien voor obligatiefinanciering. Dit project komt daarmee als één van de eersten in Europa in aanmerking voor de reeds veel besproken Europe 2020 Project Bonds.

1.3.2 Scholen

Op 10 juni 2010 ging de inhaalbeweging voor nieuwe schoolinfrastructuur via publiek private samenwerking definitief van start. Dat gebeurde met de oprichting van de nv “DBFM Scholen van Morgen”. Deze zal over een periode van vijf jaar 165 scholen ontwerpen, financieren en bouwen in Vlaanderen. Eens de gebouwen opgeleverd zijn, zullen ze voor 30 jaar onderhouden worden door de private partner. In totaal is het programma goed voor meer dan 200 nieuwe of gerenoveerde schoolgebouwen, gespreid over alle netten. De totale projectwaarde bedraagt ongeveer 1,9 miljard euro.

Daarnaast werkt PMV met het GO! aan een aantal PPS-pilootprojecten rond het concept van de “Open School”. De bedoeling is om tot een formule te komen die als voorbeeld kan dienen voor een groot aantal meer kleinschalige creatieve PPS-projecten. Eén van deze pilootprojecten werd ondertussen toegewezen. Vijf andere zijn nog in voorbereiding.

1.3.3 Sportinfrastructuur

De Vlaamse regering keurde op 30 juni 2006 een sportinfrastructuurplan goed dat het huidige capaciteitstekort met 35% moet terugdringen via publiek private samenwerking. Ook hier wordt gebruik gemaakt van de expertise en ervaring van PMV op het gebied van DBFM(O) en publiek private samenwerking. Inmiddels werden de meeste projecten toegewezen. Wegens het succes van de voorgaande clusters én de blijvende nood aan kunstgrasvelden heeft de Vlaamse regering op 19 juli 2013 beslist om een derde cluster van 40 kunstgrasvelden op te starten. Daarbij wordt gemikt op een totaal investeringsbedrag van ongeveer 25 miljoen euro.

1.3.4 Energie

Wil Vlaanderen competitief blijven, dan moet het sterk inzetten op een beter, efficiënter en onafhankelijker energiegebruik. Ook voor wat de energieopwekking betreft, moet nog meer aandacht gaan naar hernieuwbare energie. Dat is van belang om onze energie-intensieve industrie te kunnen verankeren.

Door de internationale recessie is de sector van hernieuwbare energie onder druk gekomen en werd het moeilijker om financiering te vinden voor belangrijke projecten. PMV heeft projecten en bedrijven in wind- en zonne-energie, warmtekrachtkoppeling, en biogascentrales ondersteund. Ook naar de toekomst toe zal PMV selectief projecten ondersteunen die het realiseren van de klimaatdoelstellingen dichterbij brengen.

PMV heeft bijgedragen tot de oprichting van het Vlaams Energiebedrijf (VEB), en het opstarten van de activiteiten ervan. Inmiddels is ook een samenwerking met het Vlaams Energiebedrijf opgestart. Op die manier kan blijvend worden geïnvesteerd in

Vlaamse bedrijven die projecten voor hernieuwbare energie ontwikkelen en bouwen. Vlaanderen heeft reeds belangrijke kennis opgebouwd in de genoemde sectoren. Door die Vlaamse bedrijven te ondersteunen bij het uitbouwen van hun investeringsplannen, kan deze kennis ook geëxporteerd worden.

1.3.5 Maritiem

Om de maritieme toegang tot de zeehavens te verbeteren is de realisatie van drie nieuwe zeesluizen noodzakelijk. Daarom werd een ambitieus investeringsprogramma opgezet waarbij zo snel mogelijk de noodzakelijke extra maritieme infrastructuur wordt gerealiseerd. Het decreet Vlaamse Havens bepaalt op welke wijze de realisatie en de ter beschikking stelling van deze nieuwe basisinfrastructuur moet worden geregeld.

Dat heeft onder andere geleid tot de oprichting van de nv Vlaamse Havens in februari 2011. PMV heeft één aandeel in deze vennootschap. Alle andere aandelen zijn in handen van het Vlaams gewest. PMV begeleidde op succesvolle wijze de financiering van de Deurganckdoksluis, een project met een bouwwaarde van ruim 340 miljoen euro en adviseert momenteel het Vlaamse Gewest in het kader van de voorbereidingen voor de realisatie van de sluisen in Terneuzen en Zeebrugge.

1.4 VASTGOED

1.4.1 Publiek Vastgoed

Actief vastgoedbeheer en een uitgebalanceerd portfoliobeheer voor de Vlaamse overheid, in samenwerking met AFM en het departement Financiën en Begroting, is een taak die PMV op zich heeft genomen. De verdere uitbouw van die portfolio is een blijvende prioriteit.

De eerste stappen waren de ontwikkeling van de Vlaamse Administratieve Centra (VAC). De ambitie was immers om in elke provinciale hoofdstad een goed bereikbaar VAC te realiseren. Het laatste in de rij, het VAC te Gent, wordt eind 2013 opgeleverd.

Nadat eerder werd gewerkt aan de realisatie van een nieuw gebouw voor de Vlaamse Milieumaatschappij te Gent, werd deze investering in 2012 gestructureerd en gefinancierd in de vorm van een Vastgoedcertificaat. Recent werd het "Huis van het GO!" opgeleverd waarin de centrale diensten van het GO! worden ondergebracht en ondersteunde PMV de Vlaamse Belastingdienst VLABEL bij de huur van de nieuwe hoofdzetel te Aalst en Flanders Investment & Trade (FIT) bij de herhuisvesting in Brussel. De meeste van deze vastgoedprojecten zijn tot stand gekomen in een PPS-context.

Op dit moment is PMV betrokken bij de plannen voor een centrale huisvesting voor de Vlaamse administratie in Brussel, de herontwikkeling van de Imalso site te Antwerpen en loopt momenteel een procedure voor de realisatie van de nieuwe campus Metropool voor Syntra, eveneens te Antwerpen.

1.4.2 Gebiedsontwikkeling

PMV heeft de voorbije jaren aandacht gegeven aan gebiedsontwikkeling, met een bijzondere focus op brownfieldprojecten, en de herontwikkeling van onderbenutte sites van de Vlaamse overheid. Dit is inmiddels uitgegroeid tot een volwaardige activiteit van PMV. Voorbeelden van grote projecten zijn: Novovil, Willebroek Noord, Blue Gate Antwerp, Eiland Zwijnaarde en een binnenstedelijk gebied gelegen achter het station van Turnhout.

1.4.3 Zorg en Welzijn

PMV legt zich eveneens toe op de noden binnen het domein van zorg en welzijn. Hiervoor werd in een eerste fase een bedrag gereserveerd van 10 miljoen euro. PMV richt zich daarbij op een specifieke niche, namelijk concepten waarbij de focus ligt op het 'woon'-aspect waaraan een zorgfunctie wordt toegevoegd, en waarbij in belangrijke mate innovatieve invalshoeken aanwezig zijn. De doelgroep van uiteindelijke bewoners betreft kwetsbare mensen (gehandicapten, ouderen).

Drie investeringsdossiers werden ondertussen goedgekeurd voor een totaal investeringsbedrag van 8,5 mln. euro.

1.4.4 Onroerend Erfgoed

Op 19 april 2013 keurde de Vlaamse Regering het ondernemingsplan voor de Vlaamse Erfgoedkuis goed. Dit is een samenwerking tussen PMV en Herita vzw. Er werd hiervoor 15 miljoen euro vrijgemaakt. In 2013 screenden PMV, AFM en het agentschap Onroerend Erfgoed het beschermde patrimonium van de Vlaamse overheid om na te gaan welke delen hiervan kunnen ingebracht worden in de Erfgoedkuis. De eerste investeringen worden nog in 2013 verwacht. In 2014 worden de investeringsactiviteiten verder gezet en wordt de opname van patrimonium van de Vlaamse overheid en van Herita vzw in de Vlaamse Erfgoedkuis geconcretiseerd.

2 LRM

2.1 INLEIDING

In oktober 2012 werd Limburg geconfronteerd met de beslissing van Ford om de fabrieken te Genk in 2014 te sluiten. De sluiting van Ford en de impact op de toeleveranciers betekent een verlies van 10.000 arbeidsplaatsen. Limburg heeft met de mijnsluitingen en de sluiting van Philips Hasselt reeds eerder sociale drama's te verwerken gehad. Maar de Limburgse economie heeft zich weerbaar getoond. De laatste jaren werd mede onder impuls van LRM resoluut gekozen voor een transitie van de Limburgse economie naar een duurzame en innovatieve economie.

LRM heeft de opdracht gekregen om mee aan de kar te trekken. En de doelstelling is daarbij duidelijk: jobs, jobs, jobs. De nieuwe strategie van LRM zet in op vier investeringsplatformen: Technologie & Diensten, Gezondheid & Zorg, Duurzame samenleving, en Ruimte & Beleving. Hierbij wordt duidelijk de kaart getrokken van specialisatie en kennisopbouw om ambitieuze ondernemers nog beter te ondersteunen en te stimuleren.

LRM treedt op als financiële partner voor opstart- en uitbreidingsinvesteringen, aandeelhouderswissels, familiale opvolgingen, buy-outfinancieringen en projectfinanciering. Elk dossier wordt op maat gestructureerd en houdt rekening met de behoefte van het bedrijf en de wensen van de partner. Om de drempel naar risicokapitaal voor de Limburgse kmo's zo laag mogelijk te houden, introduceerde LRM de Plus-lening. Naast de Plus-lening beschikt LRM nu tevens over de KlimOp-lening, die vanaf september 2013 opnieuw geactiveerd wordt in het kader van het SALK-uitvoeringsplan.

Bedrijven hebben behoefte aan ruimte om te ondernemen en te groeien. Daarom ontwikkelt LRM kmo-zones, bedrijventerreinen, business- en wetenschapsparken. Hiervoor werkt LRM nauw samen met lokale en andere overheidsdiensten zoals de Provinciale Ontwikkelingsmaatschappij Limburg (POM) en NV De Scheepvaart. Voor de Limburgse speerpuntsectoren bouwt LRM mee aan een netwerk van sectorspecifieke incubatoren die jonge technologiebedrijven voorzien in hun infrastructuurnoden. Er wordt momenteel onderzocht of LRM ook buiten de hoogtechnologische speerpuntsectoren incubatoren kan opzetten voor kmo's.

De combinatie van risicokapitaal en infrastructuur zorgt voor het onderscheidend vermogen van LRM. Ook buitenlandse bedrijven vinden via LRM de beschikbare gronden waar ze hun Limburgse activiteiten kunnen ontplooiën. Als extra troef kan LRM het project mee financieren als het dossier de kwaliteitstest doorstaat.

LRM zal haar verantwoordelijkheid opnemen en een proactief investeringsbeleid voeren om de Limburgse economie verder te ondersteunen en tot maximale jobcreatie te komen. Iedere ondernemer met een goed plan voor de toekomst is welkom. Meer nog, iedere Limburgse ondernemer draagt een verantwoordelijkheid in

de reconversie. Het zijn de ondernemers die de nieuwe jobs moeten creëren. LRM zal hen daarbij maximaal bijstaan, ondersteunen en stimuleren.

2.2 DE ROL VAN LRM IN HET SALK

Op 01/02/2013 stelde de SALK-Expertengroep haar rapport voor. Op basis van dit rapport, waarin voorstellen op zowel korte- als lange termijn werden opgenomen, werkte de Vlaamse regering samen met de Taskforce Limburg en de lokale stakeholders een uitvoeringsplan uit waarin concrete acties worden opgenomen. Dit uitvoeringsplan werd voorgesteld op 16 juli 2013 en voorziet een uitvoeringstermijn tot 2019. LRM krijgt op basis van dit uitvoeringsplan een aantal belangrijke opdrachten en verantwoordelijkheden. Zo zorgt LRM voor de ontwikkeling van de mijnsites be-MINE en Terhills. Een aantal lopende investerings- en ontwikkelingsprojecten worden tevens versneld en versterkt.

De grootste uitdaging is het creëren van nieuwe jobs voor laaggeschoolden. LRM denkt dat er twee belangrijke sectoren zijn waar er op korte termijn substantiële jobcreatie kan gerealiseerd worden voor laaggeschoolden: logistiek en vrijetijdseconomie.

Daarnaast blijven we inzetten op een toekomst voor de maakindustrie in Limburg. Het onderzoek en de ontwikkelingen binnen het op te richten Strategisch Onderzoekscentrum Maakindustrie, waarin het initiatief Limburg Makes It een belangrijke rol zal opnemen, moeten gekoppeld aan de bestaande risicokapitaalexpertise binnen LRM een belangrijk potentieel van toekomstgerichte maakactiviteiten in Limburg realiseren. Ook in het verleden heeft LRM haar rol al succesvol gespeeld in de maakeconomie (onder andere bij toeleveranciers van de automobielsector) wat geleid heeft tot een aantal positieve turn-arounds in deze economisch turbulente tijden. LRM zal voldoende liquiditeiten moeten blijven aanwenden ter ondersteuning van de maaksectoren om ook de bestaande tewerkstelling te verdedigen.

Verder heeft LRM steeds de nodige aandacht besteed om ook risicokapitaal te verschaffen aan kleinere kmo's. De Pluslening staat al jaren in de markt. LRM gelooft dat er nu met de sluiting van Ford bijkomend nood is aan een zeer laagdrempelig product en ging daarom over tot de herinvoering van de KlimOp-lening in september 2013. Veel Limburgse ondernemers kennen dit product nog uit de jaren negentig toen het bijgedragen heeft tot de oprichting van een aantal huidige Limburgse succesverhalen. Voor de uitrol en uitvoering van deze strategie wordt in het uitvoeringsplan voorzien in een financiering via PMV van 100 miljoen euro.

2.3 INVESTERINGSPLATFORMEN EN INVESTERINGSPRODUCTEN

2.3.1 Technologie & Diensten

Het investeringsplatform Technologie & Diensten richt zich op technologieën en diensten die andere economische activiteiten mogelijk maken. Met andere woorden: technologieën en diensten die de groei en uitbouw van andere bedrijven en sectoren versnellen of faciliteren. Het investeringsteam focust hier op drie deeldomeinen: ICT & Digitale Media, Professionele en financiële diensten en Creatieve industrie.

LRM investeerde de afgelopen jaren fors binnen dit domein. De huidige investeringsportfolie bestaat uit 31 bedrijven met een gezamenlijk geïnvesteerd vermogen van ruim 62 miljoen euro. Het merendeel van de investeringen kadert in het deeldomein ICT & Digitale Media. Daarnaast investeerde LRM in C-mine Crib, de incubator voor creatieve bedrijven en ondernemers.

Voor de verdere uitbouw van Limburg als innovatieve regio blijft het belangrijk om jonge, innovatieve bedrijven met doorgroeipotentieel in een zeer vroeg stadium van hun levenscyclus aan te trekken. Dat kan met een uniek aanbod van financiële middelen, infrastructuur en een gerichte incubatiewerking. De focus ligt hierbij op bedrijven die complementair zijn met de aanwezige ondernemingen in de provincie en met de kennisinstellingen uit de kennisdriehoek Leuven-Eindhoven-Aken (ELAt-driehoek).

De incubator voor Limburgse ICT en digitale mediabedrijven is Corda Campus Hasselt (de vroegere Research Campus Hasselt). Corda Campus huisvest momenteel 49 bedrijven. De bouwwerken voor het nieuwe hoofdgebouw, Corda 1, gingen eind 2012 van start en zijn momenteel in volle ontplooiing. Met deze verdere ontwikkeling wordt het eco-systeem voor ICT, media en technologie bedrijven verder uitgebouwd. Vanuit dit perspectief is de uitbreiding van de Limburgse vestiging van iMinds, voorzien in het SALK, cruciaal voor de verdere uitbouw van het Limburgs incubatie- en investeringsbeleid op vlak van ICT en digitale media.

2.3.2 Gezondheid & Zorg

Wereldwijd stijgt binnen het domein van de levenswetenschappen de interesse voor technologische innovaties (nieuwe en verbeterde therapieën en diagnostica) die de zorg(systemen) verbeteren. LRM volgt deze trend op vanuit het investeringsplatform Gezondheid & Zorg. Binnen het investeringsteam maakt LRM een onderscheid tussen vier deeldomeinen: Biopharma, Medtech, Zorg en Functionele voeding.

Op 31 december 2012 behoorden 10 life sciences-bedrijven tot de portfolio van het investeringsteam Gezondheid & Zorg – naast de investeringen in de incubator BioVille en de investeringsfondsen Vesalius Biocapital I en II. Dit is goed voor een totaal toegekend vermogen van 45 miljoen euro. Het gaat voornamelijk om investeringen in startende en jonge bedrijven die actief zijn in het domein van geneesmiddelenontwikkeling (Biopharma) en medische technologie (Medtech).

Om de hefboomwerking tussen kapitaal en infrastructuur verder te stimuleren, besliste LRM medio 2012 om de incubator BioVille verder uit te bouwen. De klemtoon van het nieuwe gebouw ligt vooral op 'meegroeien'. De bouwwerken startten in de lente van 2013. De eerste bedrijven kunnen begin 2014 hun intrek nemen in de nieuwe vleugel.

Buitenlandse spelers aantrekken en de lokale Gezondheid & Zorg-activiteiten verder uitbouwen staan beide centraal in de strategie van LRM. Dankzij een investeringsfocus op startende en jonge bedrijven geniet LRM vandaag een reputatie van gespecialiseerde life sciences-investeerder. De exponentieel toegenomen dealflow met meer dan 100 businessplannen per jaar vormt hiervan het bewijs.

2.3.3 Duurzame Samenleving

Binnen dit platform onderscheidt LRM de subdomeinen: Groene energie, Slimme Industrie & Bouw, Recyclage & Materialen en Nieuwe Landbouw. Binnen het domein Duurzame Samenleving investeerde LRM tot eind 2012 al meer dan 85 miljoen euro in bedrijven en projecten.

Deze investeringen leidden enerzijds tot een portfolio van 81 MW (gerealiseerde, lopende en vergunde) hernieuwbare-energieprojecten (zonne-energie, wind en biomassa). Anderzijds bouwde LRM een portfolio op die bestaat uit een 30-tal innovatieve bedrijven en projecten.

Bovendien gaf LRM in het kader van Labo Limburg mee vorm aan het 'MetaPV-project' rond slimme energienetten. LRM richtte ook Limburg EV op om de effectieve uitrol van elektrisch rijden in de provincie op te starten. Ten slotte is LRM betrokken als partner bij het Enhanced Landfill Mining project. Enhanced Landfill Mining (ELFM) is een concept dat de valorisatie van materialen en energie uit een stortplaats zo duurzaam mogelijk uitvoert met zowel een maximalisatie van materiaalrecyclage als een optimale energieproductie.

Na een sterke opbouw van de portfolio de afgelopen 2 à 3 jaar moet LRM de komende jaren voldoende aandacht besteden aan de opvolging van de huidige investeringen met het oog op succesvolle exits. Toch moet LRM zich ook voldoende blijven richten op interessante nieuwe bedrijven. De realisatie van nieuwe productieprojecten voor groene energie zal eveneens een blijvende focus worden. Om de portfolio de volgende jaren verder uit bouwen zet LRM in op de structurele banden met strategische onderzoekscentra en kennisinstellingen.

Greenville is een uniek dienstencentrum voor bedrijven en organisaties die actief zijn op het vlak van cleantech (materialen, energie, water, mobiliteit), gevestigd op de site van het oude hoofdgebouw van Kempische Steenkoolmijnen in Houthalen-Helchteren. Het dienstenpakket bestaat uit uitgeruste kantoren, een vergadercentrum, een centraal onthaal en secretariaat, een bedrijfsrestaurant, ... Gebruikers kunnen ook rekenen op inhoudelijke ondersteuning op het vlak van cleantech en op het brede netwerk dat GreenVille ter beschikking stelt. Eind 2012 hadden I-Cleantech Vlaanderen, TRIECO, Inhome Energy Care, CleanTechPunt, Limburg Gas, Limburgs Klimaatfonds en Fish2be al beslist om zich in GreenVille te vestigen. Ook het bezoekerscentrum met opstellingen over het mijnverleden en over de energie en materialen van de toekomst werd in 2012 gerealiseerd. De CleantechAmbassadeurs van CleanTechPunt staan in voor de gidsenwerking aan scholen, bedrijven, verenigingen, ...

Op het Thor Park in Waterschei (Genk) is 20 ha voorbehouden voor de uitbouw van een wetenschapspark, dat wordt opgebouwd uit 11 clusters met elk een potentieel tot 20.000 m² vloeroppervlak. In een eerste fase zullen er 2 clusters ontwikkeld worden. Stad Genk, KU Leuven en LRM participeren in een holdingmaatschappij, die de ontwikkeling van deze eerste clusters in goede banen moet leiden. Voor de invulling van deze clusters werden eind 2011 twee projectvennootschappen opgericht.

Eén van de clusters zal Campus Energyville huisvesten. Campus Energyville biedt onderdak aan een initiatief waarbij de KU Leuven, IMEC en VITO hun onderzoek en ontwikkeling bundelen. Bij oplevering van de werken aan de Campus gaan ongeveer 200 wetenschappers aan de slag rond onderzoeksthema's als energieopslag en 'smart grids'. Naast de Holding Wetenschapspark Waterschei investeren de POM Limburg, IMEC en VITO in de infrastructuur van Campus Energyville.

Op een tweede cluster ontwikkelt NV IncubaThor, een 100 % dochtermaatschappij van de Holding Wetenschapspark Waterschei, een incubatiegebouw dat als dienstencentrum wordt ingericht. Dit dienstencentrum biedt ruimte aan spin-offbedrijven en aan starters die aansluiting vinden bij het onderzoek op het wetenschapspark en in het bijzonder bij Campus Energyville.

2.3.4 Ruimte & Beleving

Het investeringsplatform Ruimte & Beleving, met de deeldomeinen Slimme logistiek & mobiliteit, Lokale productie & verwerking, en Vrijtijdseconomie, Erfgoed & Stadsontwikkeling, investeerde tot einde 2012 61 miljoen euro in 29 ondernemingen en projectontwikkelingen. De portfolio van Ruimte & Beleving zal de volgende jaren een aanzienlijke groei kennen gezien het kapitaalsintensief karakter van het

ontwikkelen van bedrijventerreinen en logistieke of vrijetijdseconomie-projecten. LRM wil meer dan ooit de financieringspartner zijn voor de Limburgse productie-KMO's en logistieke spelers.

Er worden ook belangrijke investeringen in toeristische projecten gepland. Toerisme groeit sterk in Limburg door de beschikbaarheid van ruimte, natuur, arbeidskrachten en door de uitstekende geografische ligging. LRM is, naast reeds lopende strategische projecten zoals be-MINE en Terhills, momenteel ook betrokken in diverse toeristische projectontwikkelingen in samenwerking met private partners of lokale overheden.

Zo werd de herbestemming van de Rentmeesterswoning op de site Alden Biesen naar een hotel door LRM als een actiepunt binnen SALK voorgedragen. Naast de Rentmeesterswoning wordt een hotelnieuwbouw gepland die geïntegreerd zal worden in het totale hotelconcept. Gelijktijdig wordt ook een investeerder/uitbater gezocht om dit 'erfgoedlogieshotel' uit te baten.

Inzake logistiek wil LRM de regio Limburg verder mee op de kaart zetten. Met haar investeringen in onder meer Kristalpark (bedrijventerrein voor grotere logistieke spelers), EURO TERMINAL GENK (uitbreiding van treinterminal Genk voor intermodaal verkeer) en Mobility Center Genk-Zuid wil LRM de aantrekkelijkheid van Limburg als logistieke regio voor buitenlandse spelers maximaliseren.

2.4 STRATEGISCH MAATSCHAPPELIJKE PROJECTEN: be-MINE en Terhills

Het strategisch maatschappelijk karakter van be-MINE en Terhills wordt ook in het SALK-uitvoeringsplan nadrukkelijk onderstreept.

be-MINE

De nv be-MINE is een samenwerking tussen LRM, DMI Vastgoed en Van Roey Vastgoed met als doel: de herbestemming van de mijnsite van Beringen. Het project omvat de ontwikkeling van het mijnsterrein van 32 ha tot een geïntegreerd residentieel, cultureel, toeristisch-recreatief en retailproject binnen en rond het uniek industrieel-archeologisch kader van de beschermde mijngebouwen. De ontwikkeling van het duikproject TODI op de mijnsite bestaat uit de ombouw van twee bestaande betonnen kuipen, indikers genoemd, tot een overdekt zoetwater duikpark. Bij voltooiing creëert be-MINE meer dan 500 jobs en nieuwe impulsen voor de lokale economie.

Terhills

Met 'Terhills' ontwikkelt LRM via haar dochtervennootschap MVDC de voormalige mijnsterreinen van Eisden tot een van de belangrijkste nieuwe toeristische bestemmingen in Limburg. Het project moet op termijn 1.250 jobs creëren. Het Terhills Master Plan uitgewerkt in 2012 bestaat uit meerdere deelprojecten waaronder een vakantiepark, een sportzone, een hotel van 60 kamers, een nieuwe

winkelbestemming van circa 5.300 m², de hoofdtoegangspoort Nationaal Park Hoge Kempen, een woon- en kmo-zone. Momenteel zijn diverse deelprojecten in de fase van realisatie.

De procedure voor de aanduiding van een uitbater voor het vakantiepark zit momenteel in een vergevorderde fase met als doel om in 2014 de finaal geselecteerde partner te kiezen. De opening van het hotel in het voormalige hoofdgebouw van de Mijnzetel Eisden, waarvoor medio 2013 een bouwvergunning werd bekomen, is voorzien tegen eind 2014. Ook de sportzone is in volle ontwikkeling met als eerste concrete realisatie de opening van "Terhills Cable Park" in augustus 2013. De hoofdtoegangspoort naar het Nationaal Park Hoge Kempen opende eerder in 2013 reeds enkele wandelroutes voor het publiek en de opening van een onthaalpaviljoen wordt voorzien tegen april 2014. Recent werd door de UHasselt het startschot gegeven voor het Ecotrons+ project: een verzameling van klimaatkamers die onderzoekers van over gans Europa naar Terhills zal brengen.

De totale ontwikkelingskost van Terhills wordt bij volledige realisatie geraamd op 150 miljoen euro.

3 Vlaamse Participatie Maatschappij (VPM)

De Vlaamse Participatie Maatschappij (VPM) beheert een participatie van ongeveer 27% in de beursgenoteerde vennootschap Gimv. VPM is een belangrijke aandeelhouder van Gimv, maar geen meerderheidsaandeelhouder. Deze deelneming in Gimv vertegenwoordigt voor de Vlaamse overheid een belangrijk financieel vast actief. Naast het goed beheer van deze participatie in het beursgenoteerde Gimv wil VPM ook de groei van Gimv als private equity investeerder ondersteunen, en dit met een focus op de Vlaamse economie. Om dit te realiseren beschikt VPM over vrije kasmiddelen en beschikt zij over bancaire kredietlijnen.

3.1 GIMV-XL FONDS

Zo heeft VPM in december 2008 een investeringsengagement genomen in het Gimv-XL fonds dat in maart 2010 geclosed werd op 609 miljoen euro. Hiervan bracht Gimv als sponsor en kerninvesteerder 250 miljoen euro in. VPM droeg als co-sponsor in februari 2009 eveneens 250 miljoen euro bij waarvan inmiddels 65 miljoen euro doorgeplaatst werd bij een Belgische institutionele investeerder.

Het doel van Gimv-XL is inspelen op de kapitaalbehoefte bij grotere groeibedrijven in Vlaanderen. Deze bedrijven hebben een ondernemingswaarde van 75 tot 750 miljoen EUR, een gezond bedrijfsmodel en het potentieel om vanuit de Vlaamse markt internationaal door te groeien. Vanuit een lange termijn partnership kunnen zij met Gimv-XL hun groeistrategie voortzetten en versnellen.

Het Gimv-XL fonds heeft thans na vijf jaar een totaal bedrag van 224 miljoen euro (37% van de fondsgrootte) geïnvesteerd in vijf belangrijke Vlaamse ondernemingen:

- Electrawinds: 53 miljoen euro
- Vandemoortele: 75 miljoen euro
- Punch Powertrain: 18 miljoen euro
- Pinguin-Lutosa: 62 miljoen euro
- XL Video: 16 miljoen euro

Daarnaast werden er door het Gimv-XL fonds twee nieuwe investeringen aangekondigd, met name in energieleverancier Lampiris en Xeikon, de grafische dochter van Punch International.

- Gimv-XL heeft een akkoord om 20 miljoen euro te investeren in Lampiris. Het afronden van deze transactie is momenteel enkel afhankelijk van de goedkeuring door de mededingingsautoriteiten in Frankrijk. De verwachting is dat deze formele goedkeuring nog dit jaar kan worden bekomen.
- Op 20 september 2013 heeft Gimv een investering in Xeikon gedaan waarbij samen met een financiële investeerder (Bencis Capital Partners) een

controleparticipatie werd verworven. Het openbaar bod op de nog genoteerde aandelen zal vanaf oktober 2013 beginnen lopen met de bedoeling om Xeikon van de beurs te halen. Het totale commitment van Gimv-XL in deze transactie bedraagt 20 miljoen euro, waarvan momenteel 65% is geïnvesteerd.*

3.2 HEALTH & CARE FONDS

In diezelfde context heeft VPM als kerninvesteerder in februari 2013 een bedrag van 50 miljoen euro voorwaardelijk toegezegd aan het op te richten Health & Care Fonds. Gimv investeert eveneens als sponsor en kerninvesteerder in dit fonds in eerste instantie eveneens 50 miljoen euro. Bovenop deze initiële 100 miljoen euro van VPM en Gimv zoekt het fonds bijkomende middelen aan te trekken bij diverse institutionele investeerders en een formele closing is gepland voor begin 2014.

Dit fonds zal zich focussen op groeibedrijven in de Health & Care Services en Medtech sector. Het wil zo investeren in de uitbouw van innovatieve zorgconcepten en de internationalisatie van succesvolle business modellen in de Benelux, Duitsland en Frankrijk. Het bedrag per investering kan hierbij oplopen tot 25 miljoen euro, zowel in de vorm van eigen als quasi-eigen vermogen. Met een looptijd van maximum 12 jaar profileert het fonds zich als een langetermijnpartner.

4 Vlaams Energiebedrijf (VEB)

Het Vlaams EnergieBedrijf werd op 25 januari 2012 opgericht. Inmiddels werden ook alle stappen met het oog op de operationalisering doorlopen. Het businessplan (opgesteld en goedgekeurd door de Raad van Bestuur van VEB) werd ter kennis gebracht van de Vlaamse regering op 8 maart 2013. Dit businessplan focust op vier activiteiten met name: het energie-efficiënter maken van overheidsgebouwen, het leveren van gas en elektriciteit aan de Vlaamse overheid, het investeren in milieuvriendelijke en/of decentrale energieproductie voor eigen verbruik door de Vlaamse overheid en, tenslotte, het investeren in bedrijven die innovatieve toepassingen in het domein van milieuvriendelijke energie naar de markt brengen. Na de kennisname van het businessplan door de Vlaamse regering heeft het Vlaams Energiebedrijf de nodige initiatieven (aanwervingen, uitschrijven van bestekken, beoordeling van investeringsdossiers, enz.) genomen om haar activiteiten op te starten. Het ontwerp van samenwerkingsovereenkomst tussen het Vlaams gewest en het VEB werd op 19 juli 2013 door de Vlaamse Regering goedgekeurd. Op 9 augustus 2013 keurde de Raad van Bestuur van VEB eveneens dit ontwerp van samenwerkingsovereenkomst goed.

4.1 Bevorderen van energie-efficiëntie

De nodige renovaties zullen gebeuren volgens het ESCO-principe. Het VEB zal de Vlaamse overheid ontzorgen door de nodige voorbereidende studies te maken, verbruiksdata te verzamelen, bestekken uit te schrijven en deze in de markt te plaatsen. Het VEB organiseert zich als opdrachtcentrale binnen de wet overheidsopdrachten wat inhoudt dat het uiteindelijke contract tot uitvoering van de werken tussen de overheidsinstantie en de ESCO afgesloten zal worden.

In de loop van 2013 is vooral gewerkt aan de voorbereiding: personeel, opmaak standaardcontracten, voorbereiding van een energieboekhouding en de eerste contacten met kandidaatprojecten, meer specifiek twee scholen (sites / groepen, ...) en een zorgcentrum. Binnenkort zal het eerste bestek gepubliceerd worden. In 2014 zullen de eerste opdrachten gegund worden.

4.2 Leverancier van aardgas en elektriciteit

VEB zal binnen de wet overheidsopdrachten optreden als aankoopcentrale, wat inhoudt dat het VEB gas en elektriciteit aankoopt in eigen naam en voor eigen rekening en op haar beurt doorverkoopt aan verschillende instanties binnen de Vlaamse overheid. Ook hier gaat men voor ontzorging van de Vlaamse overheid, doordat het VEB alle administratieve en aankoopprocedures op zich neemt en door haar aankooppolitiek de prijs voor aardgas en elektriciteit zal kunnen drukken.

In de loop van 2013 werd het leveringsmodel uitgewerkt. Na een marktconsultatie (met 15 deelnemers) zijn een aantal keuzes bevestigd of verfijnd. In het najaar van 2013 wordt het bijzonder bestek voor een klantenbeheerssysteem gepubliceerd en

worden de eerste contacten met klanten georganiseerd. In 2014 zal het bestek voor de aankoop van energie worden gepubliceerd en zullen de nodige vergunningen aangevraagd en contracten met klanten en leveranciers gesloten worden zodat de levering kan beginnen op 1 januari 2015.

4.3 Investeren in productie

Het VEB zal investeren in de productie van milieuvriendelijke en/of decentrale elektriciteit. De Raad van Bestuur heeft het investeringskader goedgekeurd. De meeste projecten die besproken worden, situeren zich in de sectoren van zonne-energie (vooral bestaande projecten), wind energie (bestaande en nieuwe projecten, samenwerking met ontwikkelaars), biomassa (vooral grotere projecten) en één WKK project (warmte kracht koppeling). Op basis van voorbereidende gesprekken met zowel private als overheidspartners in 2013, zullen de eerste investeringen in 2014 goedgekeurd worden.

4.4 Investeren innovatieve energietoepassingen

Het VEB zal investeren in bedrijven die innovatieve toepassingen in het domein van milieuvriendelijke energie commercialiseren. Op deze manier zal het VEB bedrijven kunnen ondersteunen om innovatieve toepassingen sneller in de markt te zetten. De Raad van Bestuur heeft het investeringskader goedgekeurd. Er zijn in 2013 reeds enkele goede opportuniteiten geïdentificeerd, die in 2014 tot investeringen zullen leiden.

In het kader van investeringen in productie en innovatie zal het VEB de bestaande participaties bij PMV en LRM bestuderen en in overleg treden met deze overheidsinvesteringsmaatschappijen met het oog op de stroomlijning van het beheer van deze participaties. Voor nieuwe projecten wordt waar nodig overlegd tussen PMV, LRM en het VEB.

Viceminister-president van de Vlaamse Regering,
Vlaams minister van Innovatie, Overheidsinvesteringen,
Media en Armoedebestrijding

Ingrid LIETEN

Afkortingen

AFM	Agentschap voor Facilitair Management
APCF	Asian Pacific Carbon Fund
DBFM(O)	Design Build Finance Maintain (Operate)
EIB	Europese Investeringsbank
ESCO	Energie service company
EWI	Economie, Wetenschap en Innovatie
FIT	Flanders Investment & Trade
LRM	Limburgse investeringsmaatschappij
MCCF	Multi Carbon Credit Fund
MVDC	Maas Valley Development Company
MW	Megawatt
POM	Provinciale Ontwikkelingsmaatschappij
PMV	Participatie Maatschappij Vlaanderen
PPS	Publiek-private samenwerking
SALK	Strategisch actieplan Limburg in het kwadraat
SOC	Strategisch onderzoekscentrum
SOFI	Spin-off financieringsinstrument
TINA-(fonds)	Transformatie, Innovatie en Acceleratie(-fonds)
VAC	Vlaamse Administratieve Centra
VEB	Vlaams Energiebedrijf
Vinnof	Vlaams Innovatiefonds
VLABEL	Vlaamse Belastingdienst
V ² O	Versterk, Versnel, Ontwikkel
VPM	Vlaamse Participatiemaatschappij